

8. Läroverk af detta slag må kunna upprättas på alla sådana orter, der behofvet af en dylik bildningsanstalt gör sig så kämbart, att vederbörande kommun vill åtaga sig de på dess del belöpande utgifterna.

Stockholm den 28 januari 1893.

Fridtjuf Berg.

Emil Hammarlund.

N:o 112.

Af herr **E. Hammarlund**, om statsunderstöd för den qvinliga slöjdundervisningen.

Vid sistlidet års lagtima riksdag tillät sig undertecknad föreslå, att Riksdagen måtte besluta:

dels att för 1893 anvisa ett förslagsanslag af 50,000 kronor att användas till understöd åt skoldistrikt, som på lämpligt sätt bereda i skolåldern varande flickor undervisning i qvinlig slöjd;

dels att öfverlemna åt Kongl. Maj:t att fördela detta understöd samt att bestämma de närmare villkoren för understödets åtnjutande.

Såsom skäl för detta förslag anfördes hufvudsakligen:

att intresset för slöjdundervisningen utvecklats »väsentligen genom de statsbidrag, som lemnats för befrämjande af undervisning i slöjd för gossar» (Kongl. Maj:ts proposition n:o 1 till 1887 års Riksdag, åttonde hufvudtiteln, sid. 23);

att rättvisan kräfver, det statsbidrag lemnas för flickornas slöjd-undervisning lika väl som för gossarnes;

att lika viktigt som det är, att läsning och slöjd omvexla för gossen, minst lika viktigt får väl en dylik omvexling för flickan anses vara;

att särskildt för de fattigare klasserna det är af vigt, att flickan får i skolan lära sig så mycken händighet, att hon kan, då hon utgår i lifvet vare sig som maka, tjenarinna eller arbeterska i något särskildt fack, utan hjälp reda sig med afseende på de allra vanligaste qvinliga handarbetena;

att den qvinliga slöjdundervisningen här och hvar slagit in i en osund rigtning, men att genom ett statsbidrag detta förhållande snart nog skulle ändras, enär naturligtvis statsunderstöd endast skulle komma de skolor till godo, i hvilka slöjden vore ordnad på ett fullt ändamålsenligt sätt; för att ej gå miste om statsanslaget skulle alltså församlingarna blifva nödsakade att reformera denna undervisning i en sund rigtning;

att utan ett mindre statsbidrag det ej är tänkbart, att de fattigare landskommunerna skola mera allmänt kunna tillgodogöra sig den väl-signelse, som ligger i att hafva en väl ordnad slöjdundervisning för det uppväxande qvinliga släktet;

att slöjdundervisning redan är införd vid tre af rikets folkskolelärrinneseminarier och från nästa höst blir införd äfven vid de två återstående, samt att under senare åren en mängd kurser hållits för utbildande af lärarinnor i metodisk slöjdundervisning för flickor, hvadan fullt dugliga lärarinnor i ämnet numera kunna erhållas;

att lämpliga personer för öfvervakande af denna undervisning icke heller numera böra saknas, sedan qvinna gjorts valbar till skolrådsledamot.

De allmänna betingelser, under hvilka staten borde lemna understöd till sådana skoldistrikt, som anordnade undervisning i slöjd för flickor, ansåg jag lämpligen borde blifva likartade med dem, som äro gällande i afseende på slöjdskolorna för gossar. Sålunda skulle kunna bestämmas:

1) att denna undervisning bör afse: a) att i allmänhet öfva handen och ögat, stärka ordningssinnet och framkalla kärlek till ett rent, noggrant och omsorgsfullt arbete, b) att sätta flickan i stånd att sjelfständigt förfärdiga de i ett enkelt hem förekommande vanliga handarbetena, och c) att göra det möjligt för flickan att på egen hand vidare uppöfva sin handafärdighet;

2) att läsning och slöjd på lämpligt sätt omvexla med hvarandra;

3) att skoldistriktet genom intyg af vederbörande folkskoleinspektör skall visa sig hafva på ändamålsenligt sätt anordnat undervisning i slöjd för flickor under minst fyra timmar i veckan, utan att undervisningen i folkskolans läsämnen derigenom eftersättes, innan statsbidrag för denna undervisning kan erhållas;

4) att statsbidraget sättes till högst 50 kronor årligen för hvarje skola (ellet kanske rättare för hvarje *skolafdelning* med ett visst minimiantal lärjungar).

Lämpligast torde emellertid vara, att Riksdagen öfverlemnar åt Kongl. Maj:t att bestämma de närmare vilkor, under hvilka statsanslaget får utgå.

Statsutskottet afstyrkte motionen på den grund, att »denna angelägenhet, för hvars ordnande torde i hvarje särskildt fall erfordras jemförelsevis obetydliga kostnader, lämpligen bör omhändertagas af vederbörande kommuner eller landsting».

Mot utskottets hemställan hade sex ledamöter (hrr H. P. P. Tamm, F. Boström, A. G. Svedelius, O. Jonsson, Nils Petersson och S. von Friesen) afgifvit reservation med yrkande, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

Motionären har enligt utskottets förmenande anfört så öfvertygande skäl för sitt förslag om den qvinliga slöjdundervisningens befrämjande genom statsanslag, att utskottet icke skulle tvekat att förorda bifall till förslaget, om icke utskottet dels saknat nödig utredning för att kunna bedöma lämpliga beloppet af det anslag, som för ändamålet skulle erfordras, dels ock ansett, att Riksdagen icke bör bevilja ett dylikt anslag annat än i sammanhang med godkännande af de vilkor, hvilka böra blifva gällande för understöds åtnjutande. Med afseende å anslagets belopp har nemligen syntts utskottet kunna ifrågasättas, huru vida icke den af motionären förordade summan, 50,000 kronor, är väl hög, då det nuvarande för gossundervisning afsedda anslaget till aflönande af lärare i slöjd vid folkskolorna icke är fastställt till högre belopp än 75,000 kronor, samt den qvinliga slöjden, som icke förekommer vid det stora flertalet skolor, icke annat än successivt lära kunna införas såsom undervisningsämne vid desamma. Och att nu för Riksdagen framlägga ett på giltiga grunder hvilande förslag till särskilda bestämmelser för understödets åtnjutande anser sig utskottet i frågans nuvarande outredda skick icke kunna, helst undervisningskostnaden för qvinlig slöjd vid en skola icke torde få bedömas efter måttstocken af den för undervisning i gosslöjd erforderliga utgift. Utskottet finner sig därför böra inskränka sig till att föreslå Riksdagen att hos Kongl. Maj:t begära framläggande af vederbörligt förslag i ämnet och hemställer alltså,

att Riksdagen med anledning af förevarande motion må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag angående beredande af statsunderstöd för undervisning i qvinlig slöjd vid folkskolorna äfvensom angående de vilkor, som för understödets åtnjutande kunna böra fastställas.

Vid ärendets föredragning i *Andra Kammaren* uppstod en kortare diskussion, derunder blott en talare yrkade bifall till utskottets hemställan, medan 8 talare, med hvilka ett 40-tal andra instämde, uppträdde för reservationen. Utan votering blef äfven denna af kammaren antagen.

I Första Kammaren uppträdde 8 talare för reservationen, medan 4 försvarade utskottets ståndpunkt. Vid anställd votering segrade utskottets förslag med 34 röster mot 30, som afgåfvos för reservationen.

Då förslaget om statsbidrag för den qvinliga slöjdundervisningen rönste stora sympatier inom båda kamrarna vid förlidet års riksdag, dristar jag komma igen med min framställning.

Till hvad jag i min fjorårsmotion anförde må nu endast läggas, att det begärda statsbidraget för flickornas slöjdundervisning icke ens är hälften af hvad som från staten utgifves för gossarnes slöjd. Under år 1891 utbetaltes nemligen statsbidrag till 1,492 goss-slöjdskolor med ett sammanlagdt belopp af 111,740 kronor. Största antalet dylika skolor komma på Vermlands län (179 skolor), Elfsborgs (154), Göteborgs och Bohus (120) samt Kopparbergs län (106). Det är alltså hufvudsakligen de fattigare trakterna af vårt land, som fått nytta af detta anslag, och på likartadt sätt skulle det helt visst gestalta sig beträffande flickornas slöjd.

Under hänvisning till motionen n:r 97 i Andra Kammaren år 1892 samt Första Kammarens protokoll för fredagen den 6 maj 1892, sid. 44—51, och Andra Kammarens protokoll för samma dag, sid. 33—40, får jag härmed föreslå,

att riksdagen måtte besluta:

dels att för år 1894 anvisa ett förslagsanslag af 50,000 kronor att användas till understöd åt skoldistrikt, som på lämpligt sätt bereda i skolåldern varande flickor undervisning i qvinlig slöjd;

dels att öfverlemna åt Kongl. Maj:t att fördela detta understöd samt att bestämma de närmare villkoren för understödets åtnjutande.

Stockholm den 27 januari 1893.

Emil Hammarlund.

I motionens syfte instämma.

<i>M. Alsterlund.</i>	<i>A. F. Liljeholm.</i>	<i>Fridtjuv Berg.</i>	<i>Edw. Svensson.</i>
<i>Axel Wästfelt.</i>	<i>Aug. Henricson.</i>	<i>Nils Rosengren.</i>	<i>E. A. Zotterman.</i>
<i>J. A. Johansson.</i>	<i>Axel Edv. Petersson.</i>	<i>Emil Olson.</i>	<i>S. M. Olsson i Sörnäs.</i>
<i>J. A. Lundström.</i>	<i>L. Dahlstedt.</i>	<i>Ernst Beckman.</i>	<i>Henrik Hedlund.</i>
	<i>Anton Hahn.</i>	<i>Carl Gethe.</i>	<i>E. Norman.</i>